

Використані джерела:

1. Булатевич Н. М. Синдром емоційного вигорання : автореф. ... канд. психол. наук. – К. : 2004. – 20 с.
2. Водопьянова Н. Е., Старченкова Е. С. Синдром выгорания. – СПб. : Изд-ва Питер, 2008. – 336 с.
3. Леонова А. Б. Основные подходы к изучению профессионального стресса // Вестник МГУ. Серия 14. Психология. – 2000. – № 3.
4. Семашка И. В. Эмоциональное выгорание и профессиональная деятельность судьи // Роль правоохранительных органов в современном обществе: проблемы научно-практического обеспечения : материалы Всероссийской научно-практической конференции (7-8 апреля 2005 г.). – Улан-Удэ : Изд-во Вост.-Сиб. ин-та МВД РФ, 2005. - С. 336-339.
5. Шиханцев Г. Г. Юридическая психология. – М. : Зеркало-М, 2006. – 272 с .
6. Maslach C. and Jackson S. E. The measurement of experienced burnout. Journal of 18.Rada R. E., C.Johnson-Leong. Stress, burnout and depression among dentists. // JADA. – 2004. – 135 pp.

Черновский О. К., Скуляк И. А. Профессиональная усталость или синдром эмоционального выгорания работников судебных органов

В статье раскрыты истоки и содержание понятия эмоционального выгорания. Изучены 4 психологических модели, которые описывают феномен эмоционального выгорания и предложены способы предупреждения и профилактики этого явления.

Ключевые слова: синдром эмоционального выгорания, профессиональная усталость, психологически травмирующие обстоятельства, стресс на рабочем месте.

Chernovskiy O., Skulyak I. Professional fatigue or emotional burnout syndrome the judiciary

The article is devoted to origins and content the concept of emotional burnout. Studied 4 psychological models, which describe the phenomenon of emotional burnout and offered ways of prevention and the prophylactic of this phenomenon.

Keywords: emotional burnout syndrome, professional fatigue, psychologically traumatic circumstances, stress in the workplace.

ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Ель-Кафарна М. С.

Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України

ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПАЛЕСТИНИ В 1917–1947 РОКАХ

У Статті розглядається історія становлення міжнародно-правового статусу Палестини в 1917-1947 роках. Аналізується декларація Бальфура.

Ключові слова: Декларація Бальфура, ООН, Палестина.

Про актуальності правового врегулювання близькосхідної проблеми свідчить те, що більше третини резолюцій та інших документів Організації Об'єднаних Націй присвячено саме цій тематиці. Незважаючи на те, що вчені і політики різних країн протягом понад півстоліття намагаються розв'язати Гордіїв вузол близькосхідних проблем, ця проблема досі залишається не вирішеною. Одним з ключових питань

близькосхідної проблеми є питання правового статусу Палестини.

Визначенню правового статусу Палестини присвячені ряд робіт як українських і російських учених, так і арабських дослідників. Серед українських учених особливо слід відзначити роботи Д. А. Малишева, серед російських – Д. В. Кузнецова. Серед арабських вчених варто відзначити роботи А. Ш. Нубані, А. Т. Абдульмаліка, Марака Рамі. Проте в їх роботах не простежується генезис міжнародно-правового статусу Палестини. Але щоб виробити правовий механізм правового статусу Палестини необхідно заглибитися в історію цієї проблеми. Тому ця стаття присвячена саме міжнародно-правовому статусу Палестини в 1917–1947 роках. Цей хронологічний період обраний тому, що саме в ці роки були прийняті ключові документи для подальшого визначення міжнародно-правового статусу Палестини. У 1917 році була прийнята Декларація Бальфура, а в 1947 – Генеральна Асамблея ООН прийняла резолюцію № 181.

Як свідчать джерела, в 1882 р. на території Палестини проживало близько 25 тисяч євреїв, тобто менше 5% всього палестинського населення [9, с. 70]. Однак саме в цей період починає активізуватися палестинський рух. У 1882 р. в Палестині була заснована перша єврейська сільськогосподарська колонія. Її створення, стало результатом зусиль націоналістичного палестинського товариства “Улюбленці Сіону”. Це спричинило значну настороженість турецького уряду, змушеного підти на поступки європейським країнам. Погодившись допустити євреїв-поселенців, турецький уряд висунув умову: прийняття османського громадянства.

Але сіоністи продовжували наступати. В кінці серпня 1897 в швейцарському місті Базелі на першому сіоністському конгресі було прийнято програму сіонізму (“Базельський маніфест”). Головним пунктом цього маніфесту було створення “для єврейського народу в Палестині національного осередку гарантованого публічним правом. На виконання цієї програми один з лідерів сіоністського руху Теодор Герцль в травні 1901 р. домігся аудієнції у турецького султана Абдул Хамміда. Він запропонував в обмін на Палестину “повне врегулювання турецьких фінансів”. Багаті євреї, стверджував він, могли б частково погасити турецький державний борг, сприяти прокладенню в Туреччині шляхів сполучення тощо. Але, не дивлячись на запропоновані їм послуги султанові, той не дав згоди на єврейську колонізацію Палестини. І надалі його позиція щодо євреїв залишалася негативною. Наступний етап боротьби за Палестину був пов’язаний із закінченням Першої світової війни. Відповідно до договору Сайкс-Піко, який був секретною угодою між Великобританією і Францією про розділ азіатських володінь Османської імперії. Відповідно до умов цього договору Палестина повинна була стати міжнародною зоною, чого, однак, в силу цілого ряду причин так і не відбулося. Треба сказати, що Єрусалимський муфтії Амін аль-Хусейні представник впливового палестинського клану в кінці вересня 1947 направив до ООН палестинський план врегулювання. У ньому пропонувалося скликати установчі збори для прийняття конституції палестинської держави і відповідно до неї сформувати уряд, до якого перейде влада в Палестині. Амін аль-Хусейні обіцяв врахувати права єврейської меншини і зберегти за ним свободу доступу до іудейських святинь [4, с. 57].

Проте доля Палестини вирішувалася без участі її представників. У 1917 році

Міністр закордонних справ Англії лорд Бальфур звернувся до єврейського банкіра Ротшильда: “Уряд Його Величності прихильно ставиться до встановлення в Палестині національного дому для єврейського народу”. Цей лист увійшов в історію як “Декларація Бальфура” [8, с. 33]. Однак постає питання: “Чи відповідав цей документ нормам міжнародного права?”. Такі видатні фахівці в галузі міжнародного права, як С. Линович і В. Маллісон, приміром, вважають, що “з юридичної точки зору “Декларація” сама по собі не має ніякої юридичної сили, бо Великобританія не мала ніяких суверенних прав на Палестину” [3, с. 35]. Такої ж точки зору дотримується і А. Ш. Нубані: “З позиції сучасного міжнародного права” Декларація Бальфура “не мала юридичної сили, оскільки вона ігнорувала інтереси корінного населення Палестини, його законне право на самовизначення і проголошення незалежності [8, с. 137]. З точки зору Макрака Рамі, англійський уряд також не мав права розпоряджатися Палестиною, бо він окупував її від імені союзників як визволитель, а не як завойовник” [7, с. 22].

Незважаючи на це на конференції в Сан-Ремо 25 квітня 1920 держави Антанти одностайно схвалили Декларацію Бальфура, що була включена ними в мирний договір з Туреччиною 1920 р. На цій же конференції було прийнято рішення про передачу Англії мандата на Палестину. До нього була додана так звана додаткова стаття, в якій вказувалося, що Англія несе відповідальність за виконання Декларації Бальфура, а також було вказано, що англійці “визнають історичний зв’язок євреїв з Палестиною і вважають, що є всі підстави для відродження єврейського національного осередку”. За угодою про мандат Англія повинна була забезпечити Палестині сприятливі умови для створення Єврейського національного осередку.

У квітні 1920 р. Англія отримала мандат Ліги націй на управління Палестиною, що відкрило шлях до перетворення країни в британську колонію [9, с. 36]. До того ж Ліга націй 24 червня 1922 затвердила мандат на Палестину Великобританії [6, с. 8]. Проте 7 червня 1922 була опублікована так звана “Біла книга”, в якій, зокрема, зазначалося, що сенс декларації Бальфура полягає не в перетворенні всієї Палестини в Єврейську державу, а лише в створенні там “національного осередку для єврейського народу”. Причому Великобританія гарантувала продовження єврейської імміграції до Палестини, але обумовлювалися її розміри відповідно до можливостей самої Палестини. У “Білій книзі” містилася також обіцянка не залучати органи сіоністів до управління Палестиною, а також організувати там в майбутньому парламент, який представляє всі національності та релігійні групи, які існують в Палестині [6, с. 11].

У 1920–1939 рр. колоніальна політика Великобританії в основному будувалася на співпраці з сіоністами, які, в свою чергу, активно використовувалися Великобританією проти зростаючого тоді арабського національно-визвольного руху. У цих умовах в Палестині в 1920, 1929, 1933 і 1936–1939 рр. відбулися заворушення серед арабів. Останні виступали насамперед проти зростаючої єврейської імміграції до Палестини, а також проти захоплення їх земель. У серпні 1929 р. після зіткнень між арабами і євреями в Єрусалимі почалося друге повстання в Палестині. Тоді гаслами повсталих стали такі: скасування мандата Великобританії на Палестину, а також надання Палестині національної незалежності, але головне – припинення єврейської імміграції до Палестини, в результаті якої сіоністи захоплювали все нові й нові землі. Однак,

вогнища цього повстання були протягом тижня розгромлені військами Великобританії [6, с. 10].

За підрахунками А. Н. Нубані всього за період з 1920 р. по 1939 р. в Палестині відбулось п'ять загальнонаціональних повстань, в ході яких палестинські араби продемонстрували свою рішучість боротися за скасування мандата, надання Палестині незалежності і припинення єврейської імміграції [8, с. 42].

У жовтні 1936 р., після початку чергового повстання арабів у Палестині, була створена Комісія Піля – Палестинська королівська комісія, головою якої був призначений лорд Піль. 11 листопада 1936 вона прибула до Палестини і вже 18 січня 1937 повернулася до Великобританії. За результатами своєї роботи вона дійшла висновку, що подальше здійснення мандата Великобританії на Палестину не є можливим і внаслідок цього рекомендувала припинити його дію. Крім того, Комісія Піля висунула рекомендацію розділити Палестину на три частини:

1) англійську, яка включала б Єрусалим з прилеглою до нього областю Іудейських гір (Віфлеєм та ін), а також коридор до порту Яффа на Середземному морі;

2) арабську, яка призначалася для створення арабської держави;

3) єврейську, яка призначалася для створення єврейської держави [6, с. 12]. З метою вивчення рекомендацій, зроблених Комісією Піля на місці, тобто в Палестині, в січні 1938 р. була створена так звана Комісія Вудхеда. 9 листопада 1938 вона опублікувала звіт про виконану роботу: в ньому, зокрема, підтверджувалася необхідність розділити Палестину на дві держави - арабську і єврейську [6, с. 13].

Невирішеність і складність цієї проблеми змусила Англію скликати в 1939 р. в Лондоні першу в історії міжнародну зустріч представників арабських країн (Єгипет, Ірак, Саудівська Аравія, Ємен, Трансїорданія і керівників арабських палестинських партій). Конференція з самого початку своєї роботи зайшла в глухий кут, тому що сторони виступали з діаметрально протилежними вимогами: арабська делегація наполягала на наданні Палестині незалежності, а сіоністи вимагали скасування всіх обмежень на імміграцію та офіційного санкціонування Англією створення незалежної єврейської держави [5, с. 65]. У травні 1939 р. незабаром після провалу конференції Англія без узгодження з зацікавленими сторонами випустила “Білу книгу” про свою політику в Палестині. Цей документ передбачав, що через десять років буде утворена єдина арабо-єврейська держава, яка укладе союзний договір з Англією. Протягом перших п'яти років дозволялася імміграція 75000 євреїв, а потім в'їзні квоти повинні були узгоджуватися з арабської стороною. У деяких районах обмежувалася скупка земель євреями [5, с. 65]. Однак і “Біла книга” зазнала фіаско. У зв'язку з цим влітку 1945 р. була утворена англо-американська комісія з Палестини, що виробила так званий план Греді-Моррісона, згідно з яким передбачалося створення в Палестині кантональної держави.

При цьому Єрусалим і Віфлеєм повинні були бути виділені в окремий анклав, керований англійським верховним комісаром Палестини – сером Е. Дж. Кеннінгемом [5, с. 68]. Проте, в жовтні 1945 р. арабські держави-члени ЛАГ на другій сесії Ради Ліги, яка проходила в Каїрі під головуванням Сирії, категорично відкинули план Греді-Моррісона, наполягаючи на наданні Палестині незалежності. Так з'явився проект Моррісона, згідно з яким Палестину передбачалося розділити на чотири

регіони. У двох з них (з центрами в Єрусалимі і Негеві) зберігалось правління англійських мандатних властей, а в інших двох (арабською і єврейською) встановлювалось часткове самоврядування [5, с. 75]. У вересні 1946 р. в Лондоні за участю членів-держав ЛАГ проект Моррісона був поставлений на голосування, але ще до приїзду в Лондон представники арабських держав під час засідання політичного комітету ЛАГ в Олександрії 13-14 серпня 1946 р., відкинули проект Моррісона і висунули свій проект врегулювання палестинської проблеми. Відповідно до Олександрійського проекту врегулювання в Палестині мав створюватися тимчасовий уряд, що мав складатися з семи арабських і трьох єврейських міністрів. Тимчасовий уряд насамперед мав підготувати вибори в Законодавчі збори, що складаються з 60 депутатів. За проектом передбачалося прийняття конституції, де мало бути передбачено, що Палестина повинна бути неподільною державою і повинна бути припинена імміграція євреїв до Палестини [1, с. 410].

На Лондонській конференції арабські держави уточнили, що “громади повинні бути представлені в уряді створюваної держави пропорційно їх чисельності”. У жовтні 1946 р. генеральний секретар Ліги Аззам оголосив про те, що тимчасовий уряд Палестини має працювати беззмінно 10 років [5, с. 75]. Однак, протиріччя в позиціях сторін були очевидні, і Лондонська конференція зайшла в глухий кут, не виробивши жодного рішення. У цих умовах уряд Великобританії, будучи не в силах керувати Палестиною “по-старому”, вирішив передати питання про майбутній статус Палестини на розгляд представникам міжнародного співтовариства в особі Організації Об’єднаних Націй (ООН). 2 квітня 1947 послідувало відповідне звернення Великобританії в ООН про скликання Генеральної Асамблеї ООН для розгляду палестинського питання, актуальність якого тоді ні у кого не викликала сумнівів. У лютому 1947 р. уряд Великобританії запропонував встановити над Палестиною опіку з наданням значної автономії арабському і єврейському населенню, маючи при цьому на увазі, що захист прав національних меншин в Палестині буде покладений на верховного комісара. Однак цей план був відкинтий арабами і євреями [6, с. 17].

Скликана в травні 1947 р. 1-а спеціальна сесія Генеральної Асамблеї ООН, присвячена питанню про Палестину, прийняла рішення про створення Спеціальної комісії Організації Об’єднаних Націй з питань Палестини (ЮНСКОП) для розгляду всіх питань, пов’язаних з палестинською проблемою, і внесення пропозицій щодо її врегулювання для розгляду Генеральною Асамблеєю ООН [6, с. 18].

3 вересня 1947 р. Спеціальна комісія Організації Об’єднаних Націй з питань Палестини представила на розгляд Генеральної Асамблеї ООН доповідь, у якій були запропоновані два плани рішення палестинського питання:

1. План, який запропонувало більшість ЮНСКОП, передбачав розподіл Палестини на дві незалежні держави: арабську і єврейську, з виділенням міста Єрусалим в особливу одиницю, що користувався б спеціальним міжнародним режимом по управлінням ООН. Причому арабську і єврейську незалежні держави, а також Єрусалим передбачалося об’єднати в так званий “Економічний союз”.

2. Меншість ЮНСКОП рекомендувала створити на території Палестини федеративну державу, що об’єднувала б арабське і єврейське населення зі столицею в Єрусалимі [6, с. 18]. Перший план і ліг в основу резолюції Генеральної Асамблеї ООН

від 29 листопада 181, якою передбачався поділ Палестини на 2 незалежних держави. Таким чином, можна сказати, що питання про міжнародно-правовий статус території Палестини в період 1917–1947 років вирішувалося без участі населення Палестини, що ставить під сумнів легітимність прийнятих щодо території Палестини рішень.

Використані джерела:

1. *Boutros-Ghali*. The Arab League, Chapter I The Place of the Arab Court of Justice in the League of Arab States. – 1986. – 536 p. – 196-198.
2. *Davis J.* The Evasive peace. A Study of the Sionist-Arab Problem. John Murray: london. – 1968. – 124 p. – 11-12.
3. *Mallison W. T.* The Balfour Declaration: An Appraisal in International Law. The Transformation of Palestine. 1957. – 54 p.
4. Statement to the Ad Hoc Committee on the Palestinian Question by the representative of the Arab Higher Committee, 29 September 1947 // The Arab-Israeli conflict and its resolutions: Selected documents / Arab-Israeli conflict and its resolutions: Selected documents / Ed. by R. Lapidoth. L.: Nijhoff, Springer, 1 edition. – October 15, 1992. – 388 p. 57-58.
5. *Жамкочян, Мнацакан Арутюнов.* Ліга Арабських держав і проблема палестинського врегулювання в 1945–1967 рр.: дисертація ... кандидата історичних наук: 07.00.15 Санкт-Петербург, 2003. – 144 с.
6. *Кузнецов Д. В.* Арабо-ізраїльський конфлікт: Історія і сучасність. Нарис подій. Документи і матеріали: навчальний посібник / Д. В. Кузнецов. – Благовещенськ: Изд-во БДПУ, 2006. – 289 с.
7. *Марак Рамі.* Проблема становлення палестинської державності в процесі мирного врегулювання на Близькому Сході: 1991–2007 рр.: дисертація ... кандидата історичних наук: 07.00.15 / Марак Рамі; [Місце захисту: Ін-т сходознавства РАН] Москва, 2008. – 194 с.
8. *Нубані Абдель Насер Шаукат.* Міжнародно-правові аспекти створення Арабського Палестинської держави: дисертація ... кандидата юридичних наук: 12.00.10 Москва, 1997. – 149 с.
9. Халабі Абдульмалік Таліб: освіта державності в Ізраїлі та Палестині в їх співвідношенні: Дисертація ... кандидата юридичних наук: 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень. – Одеса, 1999. – 157 с.

Цимбал В. О.

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

**МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПОБУДОВИ ТА ДІЯЛЬНОСТІ АПАРАТУ
НАРОДНОГО КОМІСАРІАТУ ФІНАНСІВ УСРР (1919–1936 РР.)**

Статтю присвячено дослідженню проблем методологічного та матеріально-технічного забезпечення побудови та діяльності центрального фінансового апарату Української СРР та його місцевих органів, а також проблем внутрішньої організації їхньої діяльності. Аналіз зазначених проблем здійснюється в порівнянні з дослідженнями аналогічних процесів, що мали місце в економічно розвинутих країнах.

Ключові слова: *фінанси, фінансовий апарат, структурний підрозділ, реорганізація, союзна республіка, Народний комісаріат фінансів (Наркомфін, НКФ).*

Актуальність дослідження історичного досвіду організації діяльності фінансових органів державної влади, а також принципів побудови системи фінансових органів в цілому, полягає у можливості виявлення проблем та недоліків, що виникали протягом